

Ezzel magyarázható, hogy a DNy-i „laktanyaszárny” felé néző osztófal közel a korábbi gyilokjáró magasságáig valójában alapfalként jelent meg, és csak fölötte kezdődött a sikra falazott falfelület. A minimum járószintet egy markáns rétegváltás is jelezte ugyanezen a szinten. A leletanyag a másik épületben talált feltöltéséhez hasonlatos, így továbbra is elképzelhetőnek tartjuk, hogy csak a 16. század közepén, a Choron-család tartós birtoklása idején került kialakításra. A beforduló épületszárny megépítésével itt is felmagasították a körítőfalat, a korábbi pártázat átboltozásával ablakokat, a felmagasítás során pedig egy padlásszintet alakítottak ki. Mindazonáltal az épület egykori belső kinézetére kevesebb adatunk van, mint a másik szárnynál, hiszen a falak jelentős része már a 18–19. században, másik része 1999 körül leomlott. Az új épületszárny bejárata egy külső följárón történhetett, de ennek pontos helye – az alacsonyan megmaradt homlokzati fal miatt – ma már nem állapítható meg. (Az ásátás keretében – az érintettekkel egyetértésben – a beforduló épületszárny feltárt szelvényeit visszatöltöttük a 16. század közepi, hitelesnek tekinthető szintig, előkészítendő a majdani helyreállítást.) A korábbi sütőház kisebb átalakításokkal tovább működött. A legutolsó kemenceplatin, valamint a kemence egykori szája előtt levő újabb kőpadló talán már erre az időszakra keltezhető.

Átlag 40–50 cm mélységben szintsüllyesztést végeztünk a felső vártól Ny–ÉNy-ra húzódó falszorosban is („B” terület), hogy az ÉK-re található önálló torony(?) felé vezető ajtó küszöbéhez igazodhasson a jövőbeli helyreállítás. Innen számos gótikus és reneszánsz kőfaragvány került elő.

Munkatársak: Jankovics Norbert régész-művészettörténész, Hegyi Dóra régészhallgató, Szökrön Péter geodéta.

FÜLÖP ANDRÁS

68. Dombóvár, Gólyavár (telep) (KÖH 21275)

(Tolna megye) B, Ró, Á, Kk, Tő, Ú

A vár D-i oldalán lévő szántóba a terület tulajdonosa engedély nélkül gyümölcsfákat ültetett. A hatósági intézkedésre 2012. január 23–24-én a csemetékét régészeti szakfelügyelet mellett eltávolították. A munkák során minden faültetéstől kiszedettük a frissen bolygatott földet, és kaparóval tisztára nyesettük a falát, hogy jól láthatóvá váljanak a rétegek. Minden gödörnek külön azonosítószámot adtunk és az ásátásokon megszokott módon rajzoltuk, fotóztuk, objektumra dokumentáltuk. Az összesen 67 gödör által érintett terület egészéről M=1:100 felszínrajzot készítettünk, annak sarkait GPS-el bemértük. A beásások áttörték a felső 30 cm szántott humuszréteget és belemélyedtek az alatta lévő 18. századi tereprendezéshez kapcsolható omladékréteg felső részébe. A gödrök minden esetben a várfalon kívüli területen voltak és így falat, falcsonkot nem érintettek, de egyéb más zárt régészeti objektumot (pl. gödröt) sem bolygattak meg. A terület közepén a DGQ07-21-34-47-60. objektumokat felhasználva, azok alját továbbmélyítve kontroll céljából talajszelvényeket készítettünk. Ezek jól mutatták, hogy a domb D-i oldala a szántó alatti részen egészen az egykori medertől a fenti erdő széléig 100–180 cm mélységtől felfelé már téglával kevert omladékrétegekből álló feltöltés van. Ez a korábban a szántáson megfigyelhető elszíneződés alapján itt feltételezett falakkal szemben inkább az ártérből kiemelkedő homokdomb D-i oldalára kihordott, és így az omladékrétegeknek az eredeti felszínhez való hozzátöltésével megnövelt területre utal.

A felszíni leleteket részben a helyiek segítségével összegyűjtöttük, köztük mintegy vödörnyi középkori edénytöredéket, néhány tisztítatlanul is pénznek látszó tárgyat, valamint egy bronz ágyúcső töredékét, amely a rajta lévő utolsó két számjegy alapján 1521-ben készülhetett. A török kori leletek mellett néhány bronzkori, római kori és Árpád-kori lelet is előkerült, ami az átkelőhely folyamatos használatára utal.

SZABÓ GÉZA

69. Dombóvár, Gólyavár (vár) (KÖH 21275)

(Tolna megye) Kú

A Dombóváron folyó csatornázási munkák során a vár D-i és K-i oldalán, a Szőlőhegyi elágazónál az útpadkában vezetett nyomvonal, illetve a már a védett terület sarkába eső szennyvízáttemelő kivitelezése során régészeti felügyeletet végeztünk. A védett terület sarkában, a legmélyebb, a Kapos egykori medrébe helyezett áttemelő vonalában, a bekötővezeték árkában 2012. március 21-én bizonytalan korú famaradványokat figyeltünk meg. Ezért kérésünkre a gépi munkákat a másnapi munkakezdésig felfüggesztették. Másnap a Szőlőhegyi elágazásnál előkerült famaradványok miatt kérésünkre a kivitelező izapolókanállal folytatta a munkát, és vékony rétegekben szedte le a feltalajt. Így láthatóvá vált, hogy a famaradványok egyértelműen egy É–D irányú cölöpszerkezethez tartoznak. A facölöpök csak a mocsaras, tőzeges, csigás, mintegy 40 cm vastag feltöltődés alatt lévő, rendkívül kemény, agyagos altalajban maradtak meg és abba mintegy 1 m-nyire mélyedtek. A cölöpözés rendszere, szerkezete a kis felület miatt nem volt megfigyelhető, de vastagságuk az agyagos rétegben kirajzolódó 12–15 cm átmérőjű puhább betöltésű, vagy üres lyukak alapján mérhető volt. Famaradványokat nyolc esetben figyeltünk meg, a dendrokronológiai vizsgálatokat Grynaeus András végezte.

A Gólyavár környezetében végzett régészeti szakfelügyelet során tett megfigyeléseink, a korábbi kutatási adatok és a forrásoknak a helyszínen történt újraértékelése meglepő új eredményeket hozott. A vár bejáratát a korábbi kutatás a Kelcz-jelentés pontatlan másolása és téves értelmezése miatt helyezte a Ny-i oldalra, az valójában az É-i oldalon volt. Helyes tájolás esetén a leírás pontos és értékelhető képet ad a vár korabeli állapotáról, amely lényegében megegyezik az eddig túl ideálizáltnak tartott Greischer-metszet ábrázolásával. A most megfigyelt cölöpözés a metszeten is látható út alapozásához tartozott. A források és a környéken előkerült Árpád-kori leletek alapján az is látható, hogy a vár már az Árpád-kortól létezett, a Sziget-erdőben lévő lakótorony nem tekinthető előzményének.

SZABÓ GÉZA

70. Dombóvár–Újdombóvár, Fehérhídi-dűlő (Gunaras, Agyagbánya) (KÖH 22962)

(Tolna megye) U, R, B

A korábbi téglagyári agyagbányát többszöri tulajdonváltás után a részben korábban kiadott engedélyek alapján ismét művelni kezdték. A jelenleg KOVI'95 védnevű agyagbányában a védőtöltés régészeti szakfelügyelet melletti eltakarítása közben 2011. október 27-én kérésünkre letisztították a korábbi bányászati engedély alapján bányászásra még valószínűleg a téglagyári időken előkészített, elgazosodott teraszt is. Itt, mint azt már 2008-